

ется проект «Сколково», рассчитанный на большой приток частных инвестиций, в том числе из-за рубежа; созданы финансовые институты развития, ориентированные на поддержку инноваций и развития высокотехнологичных отраслей; сформирована совокупность технопарков.

Однако, как показала практика, проблема обеспечения экономической безопасности государства в условиях перехода к инновационной экономике оказалась недостаточно разработанной. Для противодействия угрозам экономической безопасности предлагается не только реализовывать высокоэффективные проекты и приоритетные программы развития высокотехнологичных секторов экономики, но и совершенствовать структуру производства; укреплять финансовые рынки; формировать систему научно-технологического прогнозирования и мониторинга внутренних и внешних угроз и т.п. На ближайшую перспективу: ускоренное развитие производственной и социальной инфраструктуры обрабатывающих отраслей и увеличение их конкурентоспособности на мировых рынках; увеличение инвестиций в инновационно-активные отрасли; повышение в структуре экспорта удельного веса продукции обрабатывающей и перерабатывающей отраслей (сегодня в экспорте удельный вес сырьевых товаров составляет около 70%); доведение уровня импорта, особенно продовольствия, до безопасного значения (примерно 30% от объема ВВП); выравнивание уровней экономического развития регионов как фактора национальной стабильности и обеспечения единого экономического пространства.

*Бахчеванова Н. В., Москаленко К. В.
м. Харків, Україна*

ІННОВАЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Анотація. У статті проаналізовано суть інновацій та їх вплив на економічний розвиток країни. Розкрито зміст технопарків, доведена необхідність їх розвитку. Показано вплив інвестицій у людській капітал на підвищення ефективності економіки в цілому.

Анотасія. In this article analyzed the gist of innovations and their influence to the economic development of the country. Also revealed the contents of techno parks, and prove the necessity of their development and shown the influence of investments into the people's capital for rise of economy effectiveness.

Ключові слова: інновації, інноваційне співробітництво, інноваційна діяльність, інноваційні хвилі розвитку, нововведення, технопарки.

Key words: investments, innovations, people's capital, techno parks, econome, effectiveness.

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві дедалі вагомішу роль відіграють нововведення; інноваційна діяльність з кожним роком нарощує оберти, перетворюючись на снігову лавину, яка накриває усі без винятку сфери діяльності людини, підносячи людське суспільство на якісно новий рівень розвитку. Винагороду й надприбутки сьогодні отримують ті, хто не боїться експериментувати, пропонувати щось геть нове, виробляти продукцію, яка не має аналогів, яка наділена особливими властивостями, що дозволяє їм зробити значний крок уперед й залишити далеко позаду своїх конкурентів. Все це не можливо без інновацій у технологічних процесах. Завдяки цього наша держава може скоротити темпи відставання від високорозвинених країн світу, створить міцне підґрунтя для підвищення рівня життя й добробуту наших громадян, дозволить у повній мірі проявити себе інтелектуальному потенціалу наших вчених,

відкриті широкі перспективи для прийдешніх поколінь. Так, наприклад, доктор економіки Осип Мороз визнає: «Україні необхідний технологічний, науково-фундаментальний прорив. Бо сьогодні на один і той же результат можуть працювати один японець, і багато-багато українців. Світ разюче змінився. Те, що вчора вважалося головним багатством, – природні ресурси – нині поступається високим технологіям, науковим досягненням» [6]. З огляду на це, на сьогодні дуже актуальним є питання інноваційного співробітництва України з нашим найближчим сусідом – Російською Федерацією, адже разом, об'єднавши зусилля й потенціали ми здатні досягти більшого ніж кожен окремо. *Аналіз останніх публікацій та досліджень.* Проблеми інноваційного розвитку турбували й продовжують турбувати розуми вчених провідних країн світу. Однак, на кожному етапі розвитку економіки ці проблеми постають на якісно новому рівні, а тому продовжують привертати увагу науковців щодо їх вирішення. Так, питанням інноваційного розвитку присвячені праці таких вітчизняних дослідників, як Б. Данилишин, О. Власюк, П. Іващенко, С. Ревуцький, Н. Бондарчук та інших. У дослідженнях зазначених авторів розкриваються питання методів регулювання інвестиційно-інноваційних процесів в Україні, проблемні аспекти інноваційного розвитку України та можливі шляхи їх вирішення. Однак, для задоволення всезростаючих потреб економіки перед науковцями весь час постають нові вимоги, а відповіді на них можна дати лише розвиваючи інноваційно-інвестиційну діяльність. Спираючись на це, у даній статті автори дослідили й проаналізували найактуальніші проблеми сучасного інноваційного розвитку України.

Постановка завдання. Мета статті – дослідити та проаналізувати основні напрямки та перспективи інноваційного співробітництва України та Російської Федерації, окреслити проблемні аспекти та розглянути можливі шляхи їх подолання. *Основні завдання:* аналіз ролі інновацій в економічному розвитку; дослідження стану інноваційно-інвестиційного співробітництва України та Російської Федерації. *Результати.* Перед нашою країною постала нагальна потреба підвищення добробуту наших громадян, вдосконалення й розвитку економіки, раціонального використання обмежених ресурсів. Цікавою, у цьому випадку є динаміка рейтингів глобальної конкурентоспроможності за версією Всесвітнього економічного форуму в Давосі (з відомими поправками на кон'юнктурні «шуми» подібних рейтингів). У 2001 році Україна стартувала в рейтингу з 69-ї позиції серед 75 країн, а в 2010 р. посіла лише 89-те місце серед 133 країн світу. [6] Основні причини такого становища криються в розвитку економіки в цілому, у тому числі, й у дефіциті гідно фінансувати розвиток освіти і науки. Науково-технічне співробітництво між Україною та Росією має багаторічну історію. Сьогодні пропонує таку форму реалізації цього співробітництва, як технопарки.

Технологічні парки – оптимально організовані науково-промислові зони, де здійснюється співробітництво й обмін ідеями та інформацією між підприємствами з метою впровадження нововведень. Саме в цій формі інноваційної інфраструктури здійснюється стратегія стимулювання інноваційного росту, зводяться разом елементи промислової, регіональної та інноваційної політики, що сприяє комерціалізації науки, зростанню конкурентоспроможності інноваційної продукції на світовому ринку.

Технопарки вважаються у світі одними з типів вільних економічних зон і сьогодні вже немає сумнівів щодо їх ефективності та корисності. Технопарки відзначаються високим рівнем інноваційної діяльності, являють собою форму інтеграції науки та виробництва. Діяльність технопарків пов'язана і скооперована з відомими науково-дослідними центрами та університетами, а також з економікою певного регіону. «Зараз у світі більше 600 технопарків, у т.ч. в США 140, в Європі – 260, у Китаї – 130, в Росії – 60» [9]. Головна ідея, покладена в основу створення такого типу організаційних струк-

тур, полягає у створенні в певному обмеженому просторі виключно сприятливих умов для інноваційної діяльності. Така діяльність може стимулюватись з метою створення найновіших, найперспективніших технологій, аби допомогти окремим регіонам, що перебувають у стані соціально – економічних ускладнень, вийти на сучасний технологічний рівень. Іноді ці завдання реалізуються одночасно, що є оптимальним варіантом розвитку подій. Наприклад, Технопарк в Синьчжоу відіграв ключову роль у швидкому технологічному розвитку Тайваня [10]. Перші українські технопарки з'явилися в 2000 р. після прийняття Закону України про технологічні парки. На сучасному етапі функціонує вісім технопарків України [9]. Вже діє «Курортполіс Трускавець», тобто Трускавецький валеологічний інноваційний центр. У Львівській області створена і успішно функціонує Асоціація «Львів – Технополіс», яка об'єднує понад десять інноваційних фірм і малих підприємств. Базою її є регіональний центр науково – технічної та економічної інформації. Роботу зі створення середовища технопарків здійснюють чимало університетів країни: «Львівська політехніка», Харківський політехнічний та авіаційний університети. Технопарки – єдиний в Україні вид інноваційної діяльності, який реально існує та строго контролюється державою. На відміну від бізнес – інкубаторів вони пропонують в оренду площі на необмежені терміни та перш за все орієнтовані на використання нано-технологій.

В ХОДА презентували концепцію Україно-російського проекту «Технопарк «Слобожанщина». Він створений на базі ФЕДУ і зможе посприяти економічному розвитку краю в цілому. Роль технопарків у відтворенні та зростанні інтелектуального капіталу є надзвичайно високою. В першу чергу їх діяльність неможлива без відповідного підвищення рівня підготовки робочої сили: науковців, проектувальників, фахівців-виконавців, менеджерів тощо.

Саме це й забезпечує підвищення продуктивності праці, якості продукції, що виробляється, а, отже, ефективності виробничої діяльності технопарку та економіки в цілому. Також, на нашу думку, слід звернути увагу на соціальні аспекти інноваційної діяльності. Формування соціальної складової державної політики інноваційного розвитку має бути спрямоване на створення сприятливих правових умов, формування єдиного інформаційного середовища, соціальних умов, які забезпечуються органами місцевого самоврядування при здійсненні ними повноважень у сферах охорони здоров'я, культури, соціальної підтримки, освіти. Отже, інноваційна діяльність повинна орієнтуватися, крім економічної, ще й на соціальну сферу як сукупність об'єктів і процесів, що беруть пряму, безпосередню участь у формуванні властивостей системи, пов'язаних із відтворенням і вдосконаленням особи, задоволенням її потреб [2].

Відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» розвиток науки й техніки є визначальним фактором прогресу суспільства, підвищення добробуту його членів, їхнього духовного та інтелектуального зростання, з одного боку, а, з іншого, – держава повинна забезпечувати використання досягнень вітчизняної й світової науки і техніки для задоволення соціальних, економічних та культурних потреб суспільства [1].

Безумовно інноваційне співробітництво України та Росії дає безліч переваг та перспектив для нашої країни. Але не завадить поглянути на це дещо під іншим кутом зору, адже різні автори мають різне бачення проблеми. Так, наприклад, Олег Романчук, кандидат філологічних наук та шеф-редактора журналу «Універсум», зазначає: «На наш погляд, задекларована потреба у створенні українсько-російського інноваційного фонду спільної з Росією наглядової ради з питань інноваційного розвитку не витримує жодної критики. Скоріше нагадує поспішну політичну акцію, ніж добре продуманий,

виважений, науково обґрунтований крок» [6]. Враховуючи, що розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності також є національним інтересом України, найкращим буде знайти компромісне рішення проблем, що виникають на базі національних інтересів України та Росії, яке б задовольняло інтересам обох сторін. Тобто з урахуванням сучасних процесів міжнародної інтеграції та глобалізації, потрібна не конфронтація у соціально-економічних відносинах з сусідами, а добросусідські взаємини. Конче важливо, щоби рішення про наступні напрямки співпраці приймалися не похапцем, поспішаючи, а були виваженими й добре прорахованими щодо можливих ризиків. Тільки виважені, економічно обґрунтовані рішення можуть сприяти одержанню економічної вигоди й зростанню ефективного такої співпраці. Враховуючи важливість розвитку інноваційної сфери для модернізації економік країн СНД у столиці України, м. Києві з 27 по 30 вересня 2011 року проводився Міжнародний інноваційний форум країн СНД. Цілі та задачі форуму – це сприяти інвестиційному, інженерному, енергетичному й транспортному розвитку економік країн співдружності. Основними питаннями, що обговорювалися на форум були: дослідження та аналіз науково-технічного потенціалу України та інших країн-учасниць; дослідження досвіду зарубіжних країн у реалізації ефективної інноваційно-інвестиційної політики. У виступах учасників форуму була підкреслена актуальність проблем інноваційного розвитку та взаємодії країн СНД і Східної Європи у відповідності до Рішення Ради глав урядів Співдружності Незалежних Держав від 20 листопаду 2009 року [11]. Сподіваємось, що такі заходи посприяють пришвидшенню здійснення вже раніше запланованих заходів і появи нових проектів інноваційного розвитку країн СНД, у тому числі, і України, і Росії. Значна увага в українсько-російському інноваційному співробітництві приділяється розвитку інноваційної структури. Так, наприклад, спільними зусиллями створюється технопарк «Слобожанщина». Напрямами робіт технопарку є: пошук бізнес ідей, технологічних розробок, ноу-хау і інноваційних проектів, відбір найбільш перспективних для реалізації в Українсько-російському технопарку; формування команд для реалізації інноваційних проектів, включаючи менторів та стратегічних партнерів; підготовка бізнес-планів інноваційних проектів; сприяння у залученні початкових інвестицій і створення Start-Up; надання офісних приміщень і лабораторно-виробничої інфраструктури; надання інноваційним компаніям повного комплексу допоміжних послуг: від секретарських послуг та клірингу до патентного пошуку, бухгалтерського обліку та міжнародного маркетингу; сприяння у залученні венчурного капіталу на стадії зростання компанії; юридичний захист об'єктів інтелектуальної власності та авторських прав власників; надання техумов для будівництва інноваційними компаніями власних лабораторних і виробничих об'єктів на території технопарку; лобіювання законодавчих ініціатив з надання учасникам технопарку податкових пільг, лобіювання інтересів резидентів технопарку на міжнародному рівні; проведення міжнародних конференцій, випуск друкованих та електронних видань, просування бренду Українсько-російського технопарку «Слобожанщина» та інноваційних розробок його резидентів на закордонних ринках [8]. Сподіваємось, що розвиток технопарку «Слобожанщина» посприяє практичній реалізації економіки знань.

Висновки. Таким чином, співробітництво з Росією в інноваційній сфері відкриває чималі можливості перед нашою країною. Але ця співпраця аж ніяк не має зашкодити українським національним інтересам. А вони передбачають, щоб захопити близько двох тисяч українських учених, висококласних фахівців, яких цінують на Заході, повернутися додому [6]. І вже на батьківщині творити новітні технології, котрі можуть змінити наше життя на краще. Рух України шляхом інноваційно-інвестиційного розвитку вимагає значних капіталовкладень в подальший розвиток інноваційної інфра-

структури. По-перше, слід повністю забезпечити потреби розвитку національних науки та освіти. Дуже важливо забезпечити коштами сфери, які формують науково – технічний інтелект нації. По-друге, створити належні умови (на рівні світових стандартів) праці для науковців, фахівців тощо. Це дозволить закріпити важливі наукові кадри в нашій країні та відіб'ється на підвищенні результатів інноваційно-інвестиційної діяльності, а значить, і економіки в цілому. По-третє, враховуючи скрутний фінансовий стан країни, здійснюючи міжнародну співпрацю не зайвим буде сприяти залученню зацікавлених, потужних інвесторів до паритетного фінансування най новітніх проектів інноваційно-інвестиційної діяльності. Для цього слід ухвалити чіткі, зрозумілі закони, котрі б стимулювали реалізацію інноваційної моделі розвитку української держави. Вона має визначитися зі своїми пріоритетами, має наполегливо долати пострадянський консерватизм, опір до змін, ретельно й оперативно опановувати знання, уже вироблені світом, щоб посісти гідне місце в міжнародному розподілі праці. На нашу думку, головне, задля чого організуються технопарки – це можливість забезпечити компанії-резиденти цих технопарків заказами, виконання яких буде здійснюватись на технологічно більш якісному і ефективному обладнанні, що дасть можливість отримати нові модифікації продуктів, використання яких призведе до подібних результатів і, таким чином, технологічно оновить кілька галузей економіки, а надалі й усю економіку.

Список літератури: 1. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 13.12.1991р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 12. – Ст. 165. 2. Бондарчук Н.В. Соціальна складова державної політики розвитку інноваційного потенціалу України / Н.В. Бондарчук // Економіка та держава. – 2011 № 5. – С. 126–128 3. Кризька Р.Ю Специфіка та пріоритетні напрямки впровадження кластерної моделі регулювання інвестиційно-інноваційних процесів в Україні / Р.Ю Кризька // Фінансові ринки та цінні папери. – 2009. – № 22. – С. 33–37. 4. Ревуцький С. Формування та розвиток технопарк-кової інноваційної структури в Російській Федерації / С. Ревуцький // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2010. – № 3. – С. 57–59. 5. Про затвердження Державної цільової науково-технічної програми «Нанотехнології та наноматеріали» на 2010–2014 роки: Постанова КМУ від 28 жовтня 2009 р. N 1231. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1231-2009-%d0%bf> 6. Романчук О. Чи знають у Росії більше за нас, або Чи спроможна Росія бути технологічним донором для України? – [Цит.2010, 29 червня]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/columns/2010/06/29/5181567/> 7. Семиноженко В. Україна – Росія: виклики нового часу. – / В. Семиноженко [Цит. 2011, 25 липня]. – Режим доступу: <http://www.ukurier.gov.ua/uk/articles/ukrayina-rosiya-vikliki-novogo-chasu/> 8. Технопарк «Слобожанщина» Мета створення україно-російського технопарку. – Режим доступу: <http://www.ukr-rus-technopark.com> 9. www.kharkov.ua/Technoparks.html 10. www.sibai.ru/content/view/1082/1240/ 11. www.masters.donntu.edu.ua/2002/fem...referat.htm.

*Винницькая С. Г., Назаренко Е. В.
г. Харьков, Украина*

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ УКРАИНСКО-РОССИЙСКИХ ОТНОШЕНИЙ

Для того, чтобы определить приоритеты социально-экономического развития Украины, а также перспективы украинско-российских экономических отношений, необ-